

je velika zaloga, v kateri se shranjujejo nabrani pridelki; zaloga je toliko boljša, kolikor varnejši in za rabo pripravnejši so njeni pridelki. Ta si lahko zapomni, uni težeje; ta obderži dalje v glavi, uni hitreje pozabi, tedaj pravimo: ta ali uni ima dober, ali pa slab spomin. Tudi spomin se vterjuje in zboljšuje, ali pa tudi pohujšuje. Dober spomin se lahko pri otroku spoznava, če namreč lahko razumeva in stanovitno obderžuje; pri dečku pa, če se reči, ktero je poprej slišal, dobro ali po zadržaji more spominjati.

Ko bi pa človek teh vednosti in znanosti samooblastno — po svoji duševni delavnosti — in svoji starosti, osebnosti in okolišninam, v katerih živi, primerno ne verdeval, bi mu malo koristile; a) predelovati jih mora tako, da se tuje nad njimi ne spoznava, da se pri njem spremené v meso in v kri. Kar je slišal, naj mu izbuja lastne misli, samostalno naj sodi, da se navadi govoriti, kakor sliši druge marjati. Ako drugi od začetka pri njem misli izbujajo, stal bo sčasoma na svojih nogah.

To dušno delavnost zapazimo pri dečku. Če vidi stvar, poprej mu neznano, ali sliši prigodbo, ktera ga zanimiva, povedal nam bo še le nekatere dni potem, kaj je vidil, kaj je občutil. Če se ne zlagamo z njegovimi misli, nas bode takšen deček hitro poprašal, zakaj da ne. Še bolje se to prikaže, ako ga nagovarjamo, da naj sam poišče pomankljivost pri tej ali uni reči, če mu povemo, kako naj svojo razsodbo v tej ali une reči popravi, da se mu bode moglo verjeti i. t. d.

Otroci imajo večidel živo stvorivno domišljijo. Ako pa otrok ni takšen, je skoraj gotovo znamenje, da ne bode imel prenapetih misel in sanjarij, da se pa tudi ne bode zibal v visokodušnih in veličastnih mislih. Povedali smo sedaj, kakšne glave mora deček biti, da se nad njim spozná sposobnost za višjo učenost; ozirati se je pa tudi treba na njegovo serce in telesno zdravje, preden se more to nekoliko določiti.

Obrazi iz odgojilne povestnice pri paganih.

b. Solon.

(Dalje.)

Gimnazijo so odpirali pri solčnem vzhodu in zapirali pri zahodu. Razun naj bližnjih moških sorodovincev nihče ni smel vanjo prihajati, da bi ne bil motil dečkov pri vajah. Vadili so

se pa telo uriti in lepšati, prizadevali se pa tudi za pravnost in premagovanje samega sebe. Samo po sebi se razumê, da so se vadili za vojsko, potem pa tudi plavati in plesati. Šola je bila ločena od gimnazije, imela je sobo za podučevanje, kjer so sedeli učenci po klopeh. Tukaj se je mladost učila čerk, branja in pisanja od učencikov, v to postavljenih; dečki so se jih bali, ker so imeli palico v rokah; čitali so pa pesmi, posebno Homera, po šolah in posebno lepih verst so se učili iz glave. Deček se je učil tudi godbe, in tam se ni učil le peti in na liro brenkati, temuč tudi lepega obnašanja in vedenja.

Kolikor nam je od navoda za branje znano, učili so se dečki čerk po abecednem redu in so čerkovali, kakor poprej pri nas. Vadili so se pozneje lepoglasnega branja in pravilnega izgovarjanja. Pisali so, kakor pozneje Rimljani, da so namreč na tablice, z voskom prevlečene, čerke vrezovali; pisali so pa potem tudi s črnilom.

V Atenah so imeli tudi šolske praznike, namreč ob očitnih svečanostih, in sedmi dan je bil vselej v odpočitek. Sicer so otroke oestro strahovali; šiba je pela, kar je toliko bolj potrebno bilo, ker je bila mladost po Atenah zelo razposajena.

Ženski spol so po Atenah vse drugače odgojevali, kakor v Šparti. Žene so stanovale od zadej v posebnem delu hiše tiho in samotno, in so se malokdaj v prostem zraku gibale; tedaj so bile veliko slabeje od Špartank. Matere so hčere vadile, da so se lepo obnašale in lepoticile, sicer so jih pa vadile tudi šivati, tkati in presti; nektre so se tudi učile branja, pisanja in petja.

Device so se tudi vdeleževale ljudskih svečanost. V dolgih procesijah belo oblečene so se očitno pokazale. Ker so pri vsem tem odgojevanji ženskega spola gledali le na vnanno lepoto, je vse to malo koristilo; skerbili so le za to, kar je počutkom dopadalo; vsled tega se je pa pravno vedenje pohujševalo, in nastopilo je ono mehkužno življenje, ki je Atene podkopalo.

c. Pitagora.

Kakor pripoveduje je bil Pitagora rojen l. 570 pred Krist. na jonskem otoku Samo. Bil je izmed tistih srečnih ljudi, katerim dobrotljivi stvarnik obilno podeli zdravje, telesno lepoto, lepoglasno besedo in priljudno obnašanje. Podučevala sta ga sloveča učenika Bijant in Talet, tudi je prehodil veliko dežel.

Ker v njegovi domači deželi ni bilo dela in opravila, ki bi mu bilo všeč, je potoval najprej v Kreto, potem v Šparto, da bi spoznal Likurgove naprave. Potem je zapustil Grecijo, in se je podal na spodnje Laško, kjer so bile gerške naselbine. Prebivavci teh mest so skerbili za učenost in odgojevanje; to dopade modremu, in izvolil si je mesto Kroton v stanovitno prebivanje. Pitagora je spoznal veliko moč in veljavo družb, ktere veže med sabo red in postava. Šola, ktero je začel, je bila taka družba; podlaga njena je bila v verskem smislu, značaj njen pa, kakor velike družine. Ni sprejemal slehernega v svojo družbo, in ktere ga je sprejel, poskušal ga je na tanko. Naloženo jim je bilo, da naj si marsikaj pritergujejo v spanji, obleki in hrani, in gledali so tudi na to, če ni kateri vdan ošabnosti, lakomnosti in nezmernosti; te tri napake so bile Pitagoru naj večji nasprotki vsake višje dušne omike. Čas za poskušnjo je bil 3 leta; niso pa sprejemanca ločili od drugih, temuč le opazovali so ga bolje. Tisti, kteri so prestali to skušnjo, prestopali so v višji razred; molčati je bila tukaj poglavitna dolžnost. Podučevanje na tej drugi stopnji je bilo poglavitno v veri, posebno kar zadeva nektore skrivnosti; čenčanje se s tem ne zлага. Tedaj je bilo to molčanje le pri podučevanju v veri, nravi, ne pa v drugih. Pitagora je mogel tukaj veljavo imeti, ako je hotel, da je njegovo podučevanje segalo do serca, čislali so ga tudi njegovi učenci toliko, da so nehali vsi prepiri pri besedah: „Tako je rekel“. Molčanje in resnobna tihota je bolj vgodna za premišljevanje verskih misel. Kjer je duh zbran, tam vlada tudi mir in molčečnost.

(Dalje sledi.)

Pomenki

o

slovenskem pisanji.

VIII.

U. Iskati — ali je povsod znan ta glagol?

T. Kar vem, je v navadi le bolj pri zahodnjih Slovanih, zlasti med Slovenci; iskati svéta, pomoči, denarjev na pódodo; iskati se (einander suchen, gesucht werden); pri lovcih iskati t. j. slediti; — iskati gem. suchen, stsl. ogerskosloven. verlangen, quaerere, petere, daher ištere, gem. štère, der da